

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงความมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 22-24 สรุปได้ว่าให้จัดเนื้อหา สาระ กิจกรรมแนวการเรียน ทักษะกระบวนการเรียน โดยคำนึงและตระหนักถึงผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนา

ตนเองได้ การให้ความรู้ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมและความแตกต่างของผู้เรียน โดยฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญปัญหา ประยุกต์ใช้ปัญญาให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผสมผสานบูรณาการความรู้อย่างสมดุล ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพรอบด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 13-15) ดังนั้น จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นี้ ถือเป็นทิศทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ชัดเจนว่า ทุกส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนโยบาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้เรียน ผู้บริหารและชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

กระบวนการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข คือกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ ทุกเวลาทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขบูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเอง กับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล เป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายหลายน่าสนใจ มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในส่วนของผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยที่ทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 15-16)

การที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละวิชาที่มีความแตกต่างกันออกไป ทั้ง ๆ ที่เนื้อหาสาระของวิชาสามารถนำมาบูรณาการกันได้นั้น การสอนแบบบูรณาการคือ การสอนโดยใช้เรื่องหนึ่งหรือวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลักแล้วสอนเชื่อมโยงให้สัมพันธ์ กับเรื่องหรือวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกลมกลืน เพื่อให้เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง เป็นการสอนที่เน้นองค์รวมของเนื้อหาวิชามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา เน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการสอนเนื้อหาวิชาของครู กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้น ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งปรับกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เกณฑ์การจบแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

ซึ่งหลักสูตรโรงเรียนบึงของหลวงวิทยา พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นสำหรับครูได้นำไปใช้ประกอบและทิศทางในการนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ ให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและเน้นการพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามต่อสังคมและท้องถิ่น

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงสนใจศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) โดยนำเอาองค์ความรู้ที่เป็นเนื้อหาใกล้เคียงกับสภาพบริบทของโรงเรียน มาวิเคราะห์หลอมรวมเข้ากับเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้งานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งความรู้ดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ซึ่งตั้งอยู่ที่พื้นที่ในหมู่บ้านบึงโขงหลง ตำบลบึงโขงหลง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ ด้านทิศตะวันตก ด้านหลัง ของโรงเรียน อยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 15-20 เมตร เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ (Ramsar Site no. 1098) มีเนื้อที่ 8,062 ไร่ อยู่ในพื้นที่อำเภอบึงโขงหลงและอำเภอเซกา ซึ่งมีคุณค่าความสำคัญต่อวิถีชีวิต ทั้งมนุษย์ พืช และสัตว์ ทั้งทางนิเวศวิทยา เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ คุณประโยชน์ที่พึงมีพึงได้จากพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้แก่เป็นแหล่งน้ำ ทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย ที่คนพืช และสัตว์ เข้าไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรงหรือนำมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นแหล่งเก็บกักน้ำฝนและน้ำท่าที่ไหลบ่าลงมาจากพื้นที่ตอนบนของลุ่มน้ำช่วยชะลอการไหลของน้ำตักจับตะกอน ที่พัดพามาจากพื้นที่ตอนบน ช่วยดักจับกักเก็บธาตุอาหาร ที่ถูกพัดพามากับน้ำและตะกอนไว้ ช่วยดักจับกักเก็บสารพิษหลายชนิดที่ยืดเกาะอยู่กับอนุภาคของดินที่ พัดพามากับน้ำและตะกอนไว้ ช่วยลดอันตรายที่เกิดกับระบบนิเวศโดยรอบ มีทรัพยากรธรรมชาติที่คนสามารถเข้าไป

เก็บเกี่ยวนำมาใช้ประโยชน์ได้มากมายหลายชนิด ซึ่งล้วนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน ความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำ และมีความสำคัญต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคมโดยส่วนรวมของชาติ

ในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติการสอนในระดับประถมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาอยู่ใกล้กับพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ที่มีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และมีความผูกพัน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบึงโขงหลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง อันจะทำให้ให้นักเรียนมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และนำไปขยายผลกับชุมชน ร่วมกันจัดการดูแล รักษาและพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลงของท้องถิ่นไว้ให้ยั่งยืนต่อไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีลักษณะอย่างไรและมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. หลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร
3. นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
4. นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรอยู่ในระดับใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ
เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ
เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ
เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากขึ้นไป

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. ได้หลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนบึงโขงหลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ รวมทั้ง
โรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

2. เป็นการส่งเสริมนักเรียนให้เกิดความรักและหวงแหนต่อพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง และอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่สืบไป

3. เป็นแนวทางให้กับโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของตนเองต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี รวม 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ประกอบด้วยหัวเรื่องย่อย ดังนี้

- 1.1 ตำนาน ประวัติความเป็นมาทางวัฒนธรรม ความเชื่อและประวัติพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง
- 1.2 ความหมายความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง
- 1.3 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง
- 1.4 ระบบนิเวศน์และความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง
- 1.5 สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติพืชพรรณ และสัตว์ในพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง
- 1.6 ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำและสัตว์ป่า
- 1.7 เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง
- 1.8 แนวทางการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ คือ

- ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นที่มีความรู้ในเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง

จำนวน 5 คน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง จำนวน 40 ชั่วโมง

4. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการทดลองหลักสูตรบูรณาการ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนในกลุ่มบึงโขงหลง 01 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 540 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหลักสูตรบูรณาการ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบึงโขงหลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 74 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม(Cluster Random Sampling)

5. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

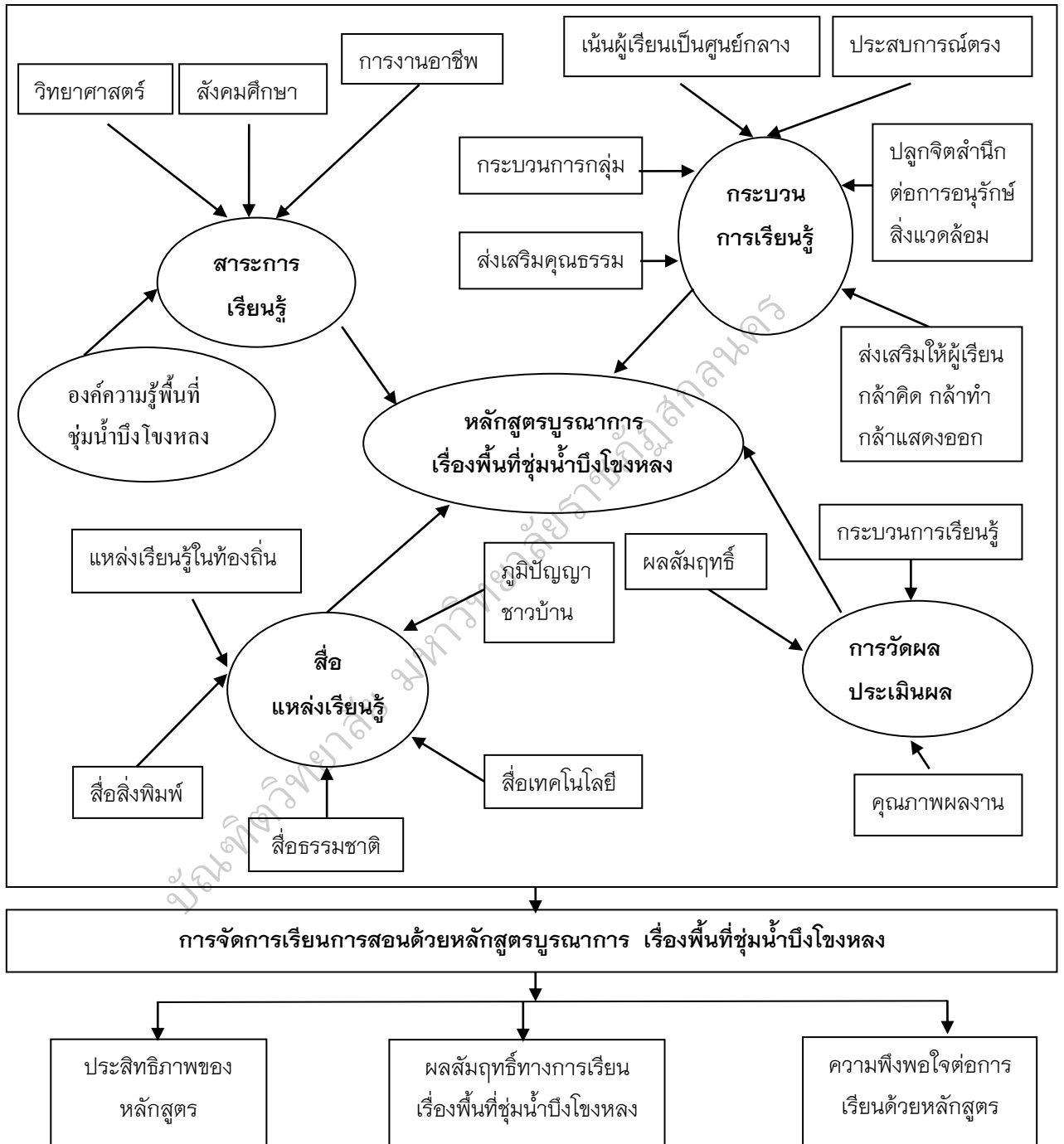
5.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง

5.2.3 ความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ เรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

6. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองหลักสูตร

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง จำนวน 40 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

1. **พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง** หมายถึง บึงน้ำจืดขนาดใหญ่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำโลกที่มีความสำคัญระดับชาติ ระดับนานาชาติเป็นลำดับที่ 1098 ของโลก ลำดับที่ 2 ของประเทศไทย มีความกว้างประมาณ 2 กิโลเมตร มีความยาวประมาณ 13 กิโลเมตร มีส่วนที่ลึกที่สุดประมาณ 6 เมตร มีเกาะที่ใหญ่ที่สุดในบึงประมาณ 300 ไร่ เป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ประจำจังหวัดบึงกาฬ และประเทศไทย มีความหลากหลายของพันธุ์พืช พืชใต้น้ำ พืชลอยน้ำ พืชชายน้ำ นกน้ำและสัตว์น้ำ มีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศวิทยาที่เอื้อประโยชน์ต่อสัตว์และพืชที่อาศัยในบริเวณนี้ เป็นแหล่งประมง แหล่งน้ำของชุมชนทั้งด้านการเกษตร ด้านอุปโภคบริโภค และเป็นแหล่งท่องเที่ยว

2. **หลักสูตรบูรณาการ** หมายถึง หลักสูตรที่มีโครงสร้างของเนื้อหาวิชามีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Inter-disciplinary) คือ มีการผสมผสานอย่างกลมกลืนของความรู้เรื่องต่างๆ ขององค์ประกอบของการเรียนทุกด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นสหวิทยาการ

3. **หลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง** หมายถึง แนวทาง การจัดการเรียนการสอนที่นำเอาสาระการเรียนรู้ที่เป็นท้องถิ่นมาหลอมรวมกับกลุ่มสาระ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของโรงเรียน นำมาเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน คือ “พื้นที่ชุ่มน้ำ บึงโขงหลง” สำหรับนำไปใช้จัดการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบึงโขงหลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ รวมทั้งโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

4. **การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง** หมายถึง กระบวนการร่างหลักสูตร ที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน ครู และชุมชน โดยนำเอาพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลงเป็นหัวข้อเรื่องที่ศึกษา การสร้างเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร โดยใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ยกร่างหลักสูตร กำหนดสาระการเรียนรู้บูรณาการ ในรายวิชาสังคมศึกษา

ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี กำหนดเป้าหมาย เวลาเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประเมินหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ นำหลักสูตรไปทดลองใช้ ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ซึ่งเอกสารหลักสูตรประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้การวัดและประเมินผล

5. เอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง เอกสารที่ใช้ประกอบหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบึงโขงหลงวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 3) การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด
- 4) โครงสร้างหลักสูตรบูรณาการ
- 5) แนวทางการจัดการเรียนรู้
- 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้
- 7) การวัดและประเมินผล

6. เกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 หมายถึง ระดับคุณภาพของหลักสูตรบูรณาการเรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง โดยที่

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ซึ่งวัดได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

8. ความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการ หมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียน ที่มีต่อการเรียนด้วยหลักสูตรบูรณาการพื้นที่ชุ่มน้ำบึงโขงหลง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น